

KAMO IDE HRVATSKO PERADARSTVO**Ankica Nemanič, Radmila Raguž-Đurić****Sažetak**

U radu je dat osvrt na stanje hrvatske peradarske proizvodnje. Dat je prikaz broja peradi, proizvodnje mesa peradi i jaja, izvoza i uvoza, te potrošnje mesa peradi i jaja sačinjen prema poljoprivrednoj statistici Državnog zavoda za statistiku, te prema podacima i procjenama Centra za peradarstvo. Isto tako dat je osvrt na bolesti peradi u zadnje dvije godine. U radu se posebice naglašavaju problemi u peradarskoj proizvodnji s ciljem da se zajednički donesu rješenja i nađe put kojim hrvatsko peradarstvo mora krenuti.

Ključne riječi: peradarska proizvodnja, strategija, udruga, tržište, cijene, planiranje

Razvoj hrvatskog peradarstva

Podrobnije o razvoju hrvatskog peradarstva pisalo se tijekom četrdeset godina njegovog intenzivnog razvoja nekoliko puta, naročito u pripremi četiri protekla simpozija. Od početka brzog razvoja peradarstva, potom stagnacije, pada proizvodnje, činilo se, prije dvije godine da počinje opet jedno povoljnije razdoblje. No uoči pripreme ovog petog simpozija postavili smo naslov uvodnog referata koji vjerujemo najbolje odgovara trenutnoj situaciji. Upitamo li bilo kojeg proizvođača-peradara, ali i stručnjake i znanstvenike, znaju li kuda ide hrvatsko peradarstvo, neće biti odgovora. Zaključci dosad održanih simpozija bili su optimistični, sagledani su problemi i pravilno ukazano na mogućnost njihova rješavanja. Do sada malo je toga ostvareno. Sada su došli do izražaja problemi o kojima smo samo razgovarali, najčešće uz kavu, ali dok je proizvodnja bilo kako išla svatko se snalazio sam i nije bilo vremena, a ni volje, da se rješavaju zajednički. Da bi ipak najrazvijenijoj grani stočarstva - peradarstvu vratili ono što su generacije uspješno gradile moramo zajednički na ovom malom jubilarnom simpoziju ukazati na put - kamo ide hrvatsko peradarstvo.

Rad jr priopćen na 5. simpoziju "Peradarski dani 2003.", Poreč 14.-17. 5. 2003.

Dr. sc. Ankica Nemanič, mr. sc. Radmila Raguž-Đurić, Centar za peradarstvo, Hrvatski veterinarski institut, Heinzelova 55, 10 000 Zagreb, Hrvatska.

Broj peradi

Kao i uvijek analizirat ćemo stanje peradarskih kapaciteta prema poljoprivrednoj statistici Državnog zavoda za statistiku i prema procjenama Centra za peradarstvo koji se nikako ne slažu.

Početakom 1991. godine Hrvatska je prema poljoprivrednoj statistici Državnog zavoda za statistiku imala 16,5 milijuna peradi, od čega je nešto više od polovice bilo u obiteljskim gospodarstvima (Tablica 1). Tijekom posljednjih dvanaest godina broj peradi se smanjivao 3,1 % prosječno godišnje i iznosio je u prosjeku 12 milijuna, tako da krajem 2002. godine imamo 11,7 milijuna (4,6 milijuna u farmama pravnih osoba i 7,1 milijun u obiteljskim gospodarstvima). Najveće prosječno godišnje smanjenje broja peradi zabilježeno je u peradarskim

Tablica 1. - UKUPNI BROJ PERADI U RAZDOBLJU OD 1991. DO 2002. GODINE

- u tisućama kljunova

Godina	Ukupno	Pravne osobe i dijelovi pravnih osoba	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
1991	16 512	8 101	8 411
1992	13 142	6 474	6 668
1993	12 697	6 118	6 579
1994	12 503	5 897	6 606
1995	12 024	5 124	6 900
1996	10 993	4 141	6 852
1997	10 945	4 289	6 656
1998	9 959	3 504	6 455
1999	10 871	4 069	6 802
2000	11 256	4 349	6 907
2001	11 747	4 850	6 897
2002	11 665	4 551	7 114
1991-1995			
Xprosjek	13 376	6 343	7 033
God. stopa rasta, %	-7,6	-10,8	-4,8
1996-2000			
Xprosjek	10 805	4 070	6 734
God. stopa rasta, %	0,6	1,2	0,2
1991-2002			
Xprosjek	12 026	5 122	6 904
God. stopa rasta, %	-3,1	-5,1	-1,5

Izvor: Statistički ljetopis Republike Hrvatske od 1991. do 2002. godine

farmama pravnih osoba (-5,1 %), a u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima broj peradi se smanjivao 1,5 % prosječno godišnje. Moramo naglasiti da je smanjenje broja peradi rezultat svima nam dobro poznate situacije u kojoj se našla naša država početkom 1991. godine. U prvih pet godina od osamostaljenja ukupni broj peradi se prosječno godišnje smanjivao 7,6 % (-10,8 % u farmama pravnih osoba i -4,8 % u obiteljskim gospodarstvima). Poslije 1996. godine broj peradi slabije opada tako da u razdoblju od 1996. do 2000. godine imamo čak i blagi rast, te se broj peradi uvećava 0,6 % prosječno godišnje (1,2 % u farmama pravnih osoba i 0,2 % u obiteljskim gospodarstvima).

Kako Državni zavod za statistiku ne objavljuje broj peradi po kategorijama procjenjujemo da Hrvatska ima 690 tisuća rasplodnih nesilica teških linija, desetak tisuća rasplodnih nesilica lakih linija, 1,7 milijuna nesilica za proizvodnju konzumnih jaja, a godišnje se utovi oko 47 milijuna pilića, 1,2 milijuna purića i 120 tisuća pačića i guščića. Sve je intenzivniji uzgoj i držanje nojeva, a ukupan broj nam nije poznat (s izuzetkom podataka koje možemo dobiti iz rješenja za uvoz Ministarstva poljoprivrede i šumarstva što će biti vidljivo u kasnijim izlaganjima).

Proizvodnja mesa peradi

Proizvodnja mesa peradi promatrana kroz prirast prikazana je tablicom 2. Od 1991. do 2001. godine Hrvatska je proizvođila prosječno godišnje 87 tisuća tona prirasta peradi uz prosječno godišnje smanjenje 0,6 % od čega je 67 % proizvedeno na farmama pravnih osoba, a 33 % u obiteljskim gospodarstvima. Do 1995. godine zabilježeno je najznačajnije smanjenje proizvodnje. U tom razdoblju proizvodnja prirasta se smanjivala prosječno godišnje 12,7 % u farmama pravnih osoba i 1,8 % u obiteljskim gospodarstvima. Prestankom rata i poboljšanjem gospodarske situacije poslije 1996. godine ova proizvodnja se do 2000. godine uvećava 7,7 % (9,6 % u farmama pravnih osoba i 4,5 % u obiteljskim gospodarstvima). Tijekom analiziranog razdoblja u velikim i obrtničkim klaonicama zaklano je prosječno godišnje 22,5 milijuna kljunova uz prosječno godišnje smanjenje 2,7 % (Tablica 3) i prosječnu neto masu 1,6 kg.

Tablica 2. - PRIRAST PERADI U RAZDOBLJU OD 1991. DO 2001. GODINE
- u tisućama tona

Godina	Ukupno	Pravne osobe i dijelovi pravnih osoba	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
1991	98	69	29
1992	96	69	27
1993	81	55	26
1994	73	45	28

Godina	Ukupno	Pravne osobe i dijelovi pravnih osoba	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
1995	67	40	27
1996	69	43	26
1997	86	60	26
1998	99	70	29
1999	105	76	29
2000	93	62	31
2001	92	59	33
1991-1995			
Xprosjek	83	56	27
God. stopa rasta, %	-9,1	-12,7	-1,8
1996-2000			
Xprosjek	90	62	28
God. stopa rasta, %	7,7	9,6	4,5
1991-2001			
Xprosjek	87	59	28
God. stopa rasta, %	-0,6	-1,4	1,2

Izvor: Statistički ljetopis Republike Hrvatske od 1992 do 2002. godine i Priopćenje Državnog zavoda za statistiku - Stočna proizvodnja u 2001.

Tablica 3. - KLANJE PERADI U KLAONICAMA U RAZDOBLJU OD 1991. DO 2001. GODINE

Godina	Broj zaklanih kljunova, tis.	Prosječna neto masa, kg
1991	30 508	1,5
1992	26 668	1,5
1993	23 016	1,5
1994	21 784	1,6
1995	18 504	1,7
1996	20 521	1,7
1997	19 361	1,7
1998	22 286	1,6
1999	21 208	1,7
2000	20 470	1,7
2001	23 197	1,7
1991-1995		
Xprosjek	24 096	1,6
God. stopa rasta, %	-11,8	3,2
1996-2000		
Xprosjek	20 769	1,7
God. stopa rasta, %	-0,1	-
1991-2001		
Xprosjek	22 502	1,6
God. stopa rasta, %	-2,7	1,3

Izvor: Statistički ljetopis Republike Hrvatske od 1962. do 2002. godine

Proizvodnja kokošjih jaja

Tijekom prvih jedanaest godina od osamostaljenja u Hrvatskoj se proizvodilo 833 milijuna komada jaja prosječno godišnje uz godišnje smanjenje 1,2 % (Tablica 4). Značajnije smanjenje od 3,1 % zabilježeno je u farmama pravnih osoba koje su proizvele 38,8 % ukupne proizvodnje, a u obiteljskim gospodarstvima utvrđeno je povećanje uz prosječnu godišnju stopu 0,2 % i proizvodnju od 61,2 % ukupne proizvodnje. Potrebno je naglasiti da se ukupna proizvodnja jaja slabije smanjivala u prvih pet godina analiziranog razdoblja kao rezultat stalnog povećanja proizvodnje na obiteljskim gospodarstvima (2,4 % prosječno godišnje), dok se u farmama pravnih osoba smanjivala 4,3 % prosječno godišnje. Poslije 1996. godine utvrđeno je značajno smanjenje ove proizvodnje i to 3,8 % u pravnih osoba i 1,4 % u obiteljskim gospodarstvima.

Tablica 4. - UKUPNA PROIZVODNJA KOKOŠJIH JAJA U RAZDOBLJU OD 1991. DO 2001. GODINE

- u milijunima komada

Godina	Ukupno	Pravne osobe i dijelovi pravnih osoba	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
1991	885	394	491
1992	832	348	484
1993	843	362	481
1994	882	357	525
1995	871	331	540
1996	848	317	531
1997	804	288	516
1998	818	302	516
1999	819	290	529
2000	774	272	502
2001	787	287	500
1991-1995			
Xprosjek	863	358	504
God. stopa rasta, %	-0,4	-4,3	2,4
1996-2000			
Xprosjek	813	294	519
God. stopa rasta, %	-2,3	-3,8	-1,4
1991-2001			
Xprosjek	833	323	510
God. stopa rasta, %	-1,2	-3,1	0,2

Izvor: Statistički ljetopis Republike Hrvatske od 1992. do 2002. godine

Peradarska proizvodnja u obiteljskim gospodarstvima

Centar za peradarstvo i dalje prikuplja i obrađuje podatke o peradarskim kapacitetima u obiteljskim gospodarstvima po županijama (Tablica 5). Podaci nisu kompletni i stalno se dopunjuju. Napominjemo da se podaci odnose na stvarne kapacitete koji se u pojedinim županijama uglavnom ne koriste u potpunosti kako u proizvodnji konzumnih jaja tako i u tovu pilića.

Od ukupno evidentiranih kapaciteta za proizvodnju konzumnih jaja 28,9 % se nalazi u Zagrebačkoj, 13,3 % u Splitsko-dalmatinskoj i 7,8 % u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. U ostalim županijama kapaciteti za proizvodnju konzumnih jaja manji su od 7 % ukupno evidentirane proizvodnje konzumnih jaja u obiteljskim gospodarstvima.

Tov pilića u obiteljskim gospodarstvima najviše je zastupljen u Međimurskoj i Varaždinskoj županiji i čini 58 % ukupno evidentiranih kapaciteta, u Brodsko-posavskoj 9,4 %, a u Zagrebačkoj 7,2 %. Ostale županije zastupljene su s manje od 5 % ukupnih kapaciteta obiteljskih gospodarstava koji se bave tovom pilića.

Tablica 5. - UKUPNO EVIDENTIRANI KAPACITETI OBITELJSKIH GOSPODARSTAVA PO ŽUPANIJAMA

Županije	Uzgoj LL	Proizv. LL	Proizv. TL	Tov (u turnusu)
Zagrebačka	147 000	252 080	6 500	217 100
Krapinsko-zagorska	-	250	-	110 200
Sisačko-moslavačka	-	18 950	-	131 500
Karlovačka	-	2 950	-	2 000
Varaždinska	1 500	17 500	8 000	346 000
Koprivničko – križevačka	-	41 970	23 500	140 000
Bjelovarsko-bilogorska	13 000	68 080	10 000	133 200
Primorsko-goranska	50 000	44 780	-	-
Ličko-senjska	-	9 400	-	-
Virovitičko-podravska	9 500	13 128	2 000	13 400
Požeško-slavonska	-	23 780	5 000	48 500
Brodsko-posavska	-	11 050	72 500	285 400
Zadarska	-	34 000	-	9 200
Osječko-baranjska	50 000	61 100	46 400	116 200
Šibensko-kninska	-	30 170	-	12 350
Vukovarsko-srijemska	4 700	34 900	2 540	26 500
Splitsko-dalmatinska	221 400	116 300	-	2 000
Istarska	3 000	37 700	-	18 000
Dubrovačko- neretvanska	-	23 000	-	-
Međimurska	-	32 000	2 000	1 413 250
UKUPNO	500 100	873 088	178 440	3 024 800

- broj kljunova

Izvoz i uvoz žive peradi, jaja i mesa peradi

Tablicom 6 prikazana je ukupna vrijednost hrvatskog izvoza i uvoza žive peradi, jaja i mesa od 1993. do 2001. godine. Izvor podataka je statistika robne razmjene s inozemstvom po proizvodima i zemljama (Državni zavod za statistiku) koja je sačinjena na osnovi jedinstvenih carinskih deklaracija o izvozu i uvozu robe. Hrvatska je u naznačenom razdoblju izvezila prosječno godišnje 40,2 milijuna USD uz prosječno godišnje smanjenje 10,1 %, a uvozila 23,7 milijuna USD uz prosječno godišnje smanjenje 3,5 %. Zbog velikog obuhvata podataka, te tarifnih brojeva i oznaka prema nomenklaturi carinske tarife u ovom izlaganju nećemo prikazivati izvoz i uvoz peradarskih proizvoda po vrstama, količinama i zemljama porijekla za naznačeno razdoblje.

Tablica 6. - VRIJEDNOST UKUPNOG IZVOZA I UVOZA ŽIVE PERADI, JAJA I MESA OD 1993. DO 2001. GODINE

Godina	Izvoz	Uvoz
1993	63 976 466	39 451 705
1994	55 215 697	14 896 278
1995	39 308 134	17 328 520
1996	32 177 665	21 391 961
1997	45 396 174	31 823 642
1998	46 742 146	22 189 376
1999	33 297 271	20 504 878
2000	18 627 411	16 316 734
2001	27 330 284	29 637 345
1993-2001		
Xprosjek	40 230 139	23 726 715
Godišnja stopa rasta, %	-10,1	-3,5

Izvor: Državni zavod za statistiku

Uvoz peradarskih proizvoda po vrstama u 2002. godini prikazan je tablicom 7 sačinjenom na osnovi rješenja o uvozu koje izdaje Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Tijekom prošle godine ovom su ministarstvu podneseni zahtjevi i odobren uvoz u Hrvatsku žive peradi, jaja i mesa pojedinih kategorija peradi. Tako je odobren uvoz za 654 tisuće jednodnevnih rasplodnih pilića teških linija (Ross 67,3 %, Cobb 17,9 %, Hybro 10,9 %,

Sasso 3,6 % i Arbor acres 0,4 %); 31 tisuću rasplodnih pilenki teških linija; 4,1 milijun jednodnevnih pilića za tov; 28,3 milijuna rasplodnih kokošnjih jaja teških linija. Odobren je i uvoz 940 tisuća jednodnevnih pilića za uzgoj konzumnih nesilica (Hyline 53,2 %, Lohmann Brown 27,5 %, Shaver 11,8 % i Issa Brown 7,4 %); 4500 rasplodnih pilenki lakih linija; 352 tisuće konzumnih pilenki; 7,6 milijuna rasplodnih kokošnjih jaja lakih linija. Također je odobren uvoz 330 tisuća jednodnevnih purića, 259 tisuća jednodnevnih pačića i 108 tisuća jednodnevnih guščića, te određene količine rasplodnih jaja ovih kategorija peradi. Značajno su povećani zahtjevi za uvoz nojeva. Tako je odobren uvoz 1804 rasplodna noja, 4176 nojeva za tov, te 5 t nojevog mesa. Odobren je i uvoz 188 tisuća utovljenih brojlera, te 16,3 tisuće tona mesa peradi.

Tablica 7. - UVOZ ŽIVE PERADI, JAJA I MESA TIJEKOM 2002. GODINE

Kategorija peradi	Količina, kom
JEDNODNEVNI PODMLADAK	
Jednodnevni rasplodni pilići teških linija	
- Hybro	71 000
- Ross	440 292
- Cobb	116 800
- Sasso	23 480
- Arbor acres	2 600
Ukupno	654 172
Jednodnevni pilići za tov	
Jednodnevni pilići za uzgoj konzumnih nesilica	
- Lohmann Brown	258 600
- Shaver	111 000
- Issa Brown	70 000
- Hy-line	500 000
Ukupno	939 600
PILENKE	
Rasplodne pilenke teških linija	31 180
Rasplodne pilenke lakih linija	4 500
Konzumne pilenke	352 000

Kategorija peradi	Količina, kom
JAJA	
Rasplodna kokošja jaja teških linija	28 316 000
Rasplodna kokošja jaja lakih linija	7 576 160
SPF jaja	205 100
PURE	
Jednodnevni purići	330 000
Rasplodna pureća jaja	2 953 000
PATKE	
Jednodnevni pačiči	259 500
Rasplodne patke	2 600
Rasplodna pačja jaja-za proizvodnju cjepiva	140 000
Rasplodna pačja jaja	180 000
GUSKE	
Guske (5 tj.)	2 100
Jednodnevni guščiči	108 500
Rasplodna guščja jaja	80 000
NOJEVI	
- rasplodni nojevi	1 804
- nojevi za tov	4 176
- nojevo meso	5 t
UTOVLJENI BROJLERI	188 000
MESO PERADI	16 263 t

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva Republike Hrvatske

Potrošnja mesa peradi i jaja

Prema Anketi koju provodi Državni zavod za statistiku u Hrvatskoj se po članu kućanstva u 2001. godini troši 19,3 kg mesa peradi i 10,8 kg konzumnih jaja i jaja u prahu. Ovoj potrošnji treba dodati 5 do 10 % potrošnje izvan kućanstva. Tablicom 8 prikazana je potrošnja mesa peradi i jaja u zemljama Europske unije i nekim zemljama u svijetu u 2001. godini. Potrošnja mesa peradi najveća je u Irskoj, Portugalu i Velikoj Britaniji gdje se troši više od 30 kg po stanovniku. Za razliku od njih u Sjedinjenim američkim državama troši se čak više od 47 kg po stanovniku. Potrošnja jaja najveća je u Italiji (269 kom), Francuskoj (255 kom), te Danskoj i Španjolskoj (230 kom). Japan za razliku od europskih država troši čak 331 kom po stanovniku.

Tablica 8. - POTROŠNJA MESA PERADI I JAJA PO STANOVNIKU U ZEMLJAMA EU I SVIJETU 2001. GODINE

Zemlje	Potrošnja mesa peradi, kg	Potrošnja konzumnih jaja, kom.
Njemačka	18,9	222
Francuska	26,5	255
Italija	21,0	269
Nizozemska	22,0	181
Belgija/Luksemburg	21,5	208
Velika Britanija	30,0	186
Irska	36,0	169
Danska	20,5	230
Grčka	18,5	216
Španjolska	25,5	230
Portugal	32,0	150
Austrija	17,7	228
Švedska	13,5	161
Finska	14,5	202
EU-15	23,6	223
Mađarska	26,8	-
Poljska	16,5	-
Švicarska	13,0	-
Kina	-	260
Japan	-	331
USA	47,4	260
Kanada	34,8	-
Rusija	13,7	-

Izvor: ZMP Bilanz, 2002.

Bolesti peradi

U tablicama 9 do 12 prikazana je struktura mortaliteta, rezultati brze serumske pretrage i nalaz pojedinih serotipova salmonela u protekle dvije godine. Podaci u tablicama govore upravo koliko je jaka znanstvena i stručna nadgradnja u Hrvatskoj. Iako će o pojedinim segmentima biti govora u kasnijim izlaganjima ovdje zasigurno možemo utvrditi da se klasične zarazne bolesti u Hrvatskoj ne pojavljuju (influenca ptica i Newcastleška bolest). Zarazni bronhitis, zarazna bolest burze, infekcija ptičjim reovirusima, ptičja leukoza, Marekova bolest i zarazna anemija pilića u organiziranoj peradarskoj proizvodnji tek se sporadično pojavljuju. Infekcije salmonelama u posljednje dvije godine nisu se značajno promijenile zbog vrlo dobre suradnje proizvođača peradi, veterinarske inspekcije i dijagnostičkih laboratorija. Najčešće su prisutne bolesti zbog pogrešaka u hranidbi i tehnologiji, a odnosi se na bolesti krvožilja i promjena uzrokovanih stresovima.

Tablica 9. - STRUKTURA MORTALITETA

- u %

Naziv sindroma	Teške nesilice		Lake nesilice		Tovni pilici	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Bolesti organa za razmnožavanje	30,1	2,0	19,7	19,4	-	-
Bakterijske infekcije	8,5	4,6	16,8	15,3	4,9	3,7
Zarazna kržljavost	1,2	-	-	1,2	6,8	14,6
Enteritis sindrom	8,8	2,6	2,3	3,6	5,7	9,6
Kržljavost, rahitis, kaheksija	0,3	0,6	6,8	3,2	3,4	3,7
Erozije kutikule mišićnog želuca	0,6	1,6	7,5	4,4	6,8	1,7
Trauma	1,5	54,3	0,5	4,1	3,9	8,6
Opstipacija probavnog sustava	-	0,6	-	0,5	0,05	0,1
Masna jetra	3,7	0,3	3,5	0,3	-	-
Urikoza	0,5	1,6	0,5	3,9	5,8	4,0
Nekrotični hepatitis	3,8	1,5	4,2	3,6	1,7	3,6
CRD, fibrinski celulitis	-	-	-	-	0,6	3,0
Aspergiloza	-	-	0,3	0,2	2,2	7,1
Artritis	5,4	1,5	-	0,7	2,8	0,8
Tumori	1,3	1,7	5,4	1,5	0,6	0,1
Marekova bolest	1,5	-	20,0	17,1	0,8	0,3
Leukoza	0,6	-	1,0	0,2	0,2	0,3
Zarazna bolest burze	-	-	0,5	6,2	7,6	8,0
Srčana kap	1,9	-	-	-	0,3	0,8
Ascites – SPH	0,3	0,7	-	-	2,7	1,8
Kanibalizam	3,7	1,4	5,1	4,0	0,3	5,4
Miokarditis, kronična sepsa	0,7	2,5	0,5	-	-	-
Kokcidioza	1,6	2,1	-	1,5	5,2	10,0
Askaridijaza	1,0	0,2	-	-	0,1	0,4
Flegmona	1,2	-	-	-	0,2	-
TBC	-	-	0,2	0,3	-	-
Boginje peradi	-	-	2,8	1,0	0,05	-
Omfalitis, infekcija/retencija viteluma	-	19,5	-	4,0	30,4	10,9
Žrtvovano: b.o.	21,7	0,6	2,4	3,8	6,9	1,5
Ukupno	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tablica 10. - REZULTATI BRZE SERUMSKE (KRVNE) AGLUTINACIJE TIJEKOM 2001. I 2002. GODINE

Godina	Tifus		<i>Mycoplasma gallisepticum</i>		<i>Mycoplasma synoviae</i>	
	broj pozitivnih jata	pozitivno/pretraženo	broj pozitivnih jata	pozitivno/pretraženo	broj pozitivnih jata	pozitivno/pretraženo
2001	59	316/49 385	1	4/2 121	13	158/1 493
2002	148	1 141/85 543	1	4/1 751	1	8/806

Tablica 11. - BROJ POJEDINIH SOJEVA SALMONELA U 2001. GODINI

Salmonele	Brojleri		Konzum		Rasplođ		Konzumna jaja	Rasplođna jaja	Brisevi valionica i peradnjaka
	organi	feces	organi	feces	organi	feces			
<i>S. enteritidis</i>	48	9	108	-	6	-	3	3	-
<i>S. typhimurium</i>	5	-	5	1	6	-	-	1	-
Ostale salmonele	20	1	5	-	4	-	-	-	-
Ukupno	73	10	118	1	16	-	3	4	-
Ukupni broj uzoraka	10 935	8 419	1 008	524	1 377	1 185	2 245	2 153	1 309
Udio <i>S. enteritidis</i> i <i>S. typhimurium</i> u ukupnom. broju uzoraka	0,48	0,11	11,21	0,19	0,87	-	0,13	0,19	-

Tablica 12. - BROJ POJEDINIH SOJEVA SALMONELA U 2002. GODINI

Salmonele	Brojleri		Konzum		Rasplođ		Konzumna jaja	Rasplođna jaja	Brisevi valionica i peradnjaka
	organi	feces	organi	feces	organi	feces			
<i>S. enteritidis</i>	148	15	78	4	1	2	13	22	2
<i>S. typhimurium</i>	5	-	-	-	1	-	-	4	-
Ostale salmonele	55	23	9	4	-	5	3	7	-
Ukupno	208	38	87	8	2	7	16	33	2
Ukupni broj uzoraka	13 393	9 017	1 181	300	1 587	533	2 800	1 845	1 721
Udio <i>S. enteritidis</i> i <i>S. typhimurium</i> u ukupnom. broju uzoraka	1,14	0,17	6,60	1,33	0,13	0,38	0,46	1,41	0,12

Problemi u hrvatskom peradarstvu

Ovom prigodom s obzirom na ozbiljnost situacije pozivamo sve proizvođače mesa i jaja peradi, proizvođače stočne hrane, znanstvenike, ali napose Ministarstvo poljoprivrede da hrvatskom peradarstvu prvi put nakon domovinskog rata posvete pažnju koju je ova grana stočarstva zaslužila. Probleme smo saželi u nekoliko točaka:

1. Planiranje proizvodnje mesa i jaja peradi bilo je moguće, i to uspješno, u bivšem režimu. Tada je proizvodnja bila organizirana, kapaciteti i nosioci proizvodnje poznati, postojali su mehanizmi (državni) koji su osiguravali provedbu zacrtanih planova. Danas toga nema. Iako postoje organizirane proizvodnje one su samostalne, podvrgnute zakonitostima slobodnog tržišta. Osim toga postoji velik broj malih, pa i nekontroliranih proizvođača koji u toj tržnoj utakmici na bilo koji način traže svoje mjesto, ali stihijski - potpuno neplanski. Koliko nam je poznato ova Vlada je dala izraditi strategiju razvoja poljoprivrede i unutar nje peradarstva, ali u koju nisu bili uključeni stručnjaci niti Veterinarskog fakulteta, Veterinarskog instituta, a niti značajniji peradari.
2. Peradarska proizvodnja podvrgnuta je različitim stresovima. Nabrojimo samo neke:
 - nekontrolirani ili kontrolirani uvoz različite genetike,
 - uvoz mesa (kontroliran) upitne kakvoće,
 - ilegalan uvoz jaja,
 - ponekad neprihvatljive zakonske regulative, često bez suradnje s peradarskom nadgradnjom,
 - nameti bilo koje vrste – često neprihvatljivo visoki,
 - nepravedno visoki ekološki kriteriji kod gradnje peradarskih objekata,
 - poteškoće u dobivanju kredita,
 - izostanak bilo kakvih poticaja u peradarskoj proizvodnji,
 - pogodnosti kod zajedničkog nastupa na tržištu (izbor genetskog materijala, opreme, lijekova i vakcina).

Svi ti problemi, ili barem dio njih, lakše i uspješnije rješavali bi se preko udruge, a napose prema državnim institucijama. Međutim u mnogim pokušajima Centra da se peradarska udruga osnuje u proteklih deset godina nije nam uspjelo. Udruga bi morala biti prema vrstama proizvodnje, a njihovi predstavnici zastupali bi interese svih proizvođača.

3. Tvornice stočne hrane, kojih ima previše, ne sagledavaju interese proizvođača mesa ili jaja. One bi trebale biti okosnica proizvodnje, pomoći oko plasmana gotovih proizvoda, a snositi i rizike kada proizvodnja, kao sada, ne ide. Nadalje, cijena hrane je previsoka i zato su proizvođači prisiljeni sami miješati stočnu hranu, često upitne kakvoće.
4. Na tržištu nisu svi proizvođači isti. Nekima se gubici saniraju pa se pojavljuju na tržištu s dampinškim cijenama. Niti veterinarska inspekcija nema iste kriterije za sve proizvođače što se također mora odraziti na cijenu jajeta ili mesa peradi.
5. Epizootiološka situacija u Hrvatskoj je vrlo dobra, ali se ne analizira u zemljama iz kojih Hrvatska uvozi rasplodna jaja ili jednodnevne piliće pa je pojava salmonela najčešće iz uvoza.
6. Promjena propisa, Naredbe, karantene, ne može biti nenajavljena i često donesena "preko noći" što proizvođači ne mogu prihvatiti. Suradnja Ministarstva poljoprivrede i šumarstva, Uprave za veterinarstvo i Hrvatskog veterinarskog instituta, Podružnice Centra za peradarstvo mora biti bolja jer upravo stručnjaci Centra svakodnevno su u kontaktu s peradarskom proizvodnjom i najbolje znaju što treba, a što ne mijenjati.

I na kraju stručnjaci Centra moraju snimiti stvarno stanje peradarske proizvodnje. Naravno, za to im je potrebna suradnja svih peradara, ali i Uprave za veterinarstvo, naročito veterinarskih inspektora. Možda iz ovih nekoliko sažetih točaka nađemo put kojim hrvatsko peradarstvo mora krenuti.

FUTURE PERSPECTIVES OF CROATIAN POULTRY PRODUCTION

Summary

In the paper the current state of Croatian poultry production is presented. Based on agricultural statistics of the Croatian National Institute for Statistics, and on the data and the estimates of the Croatian Veterinary Institute Poultry Centre, the number of poultry is given, poultry meat and egg production, export and import, and poultry meat and egg consumption are reviewed. Also, poultry diseases over the past two years are reviewed. A special attention is paid to the problems in poultry production, with the aim to find solutions and the strategies for the future development.

Key words: poultry production, strategy, association, market, costs, planning

Primljeno: 20. 5. 2003.